

Research Article

Dor: 20.1001.1.25385968.1401.17.1.18.8

The Impact of Tourism on the Transformation of Geographical Spatial Relations (Case Study of the Target Villages of Tourism in Taleghan)

Maasoumeh Rafiei¹, Aeizh Azmi^{*2}

1. Department of Geography, Faculty of Literature and Humanities, Razi University, Kermanshah, Iran

2. Department of Geography, Faculty of Literature and Humanities, Razi University, Kermanshah, Iran

* Corresponding author: Email: a.azmi@razi.ac.ir

Receive Date: 25 January 2017

Accept Date: 05 February 2017

ABSTRACT

Introduction: Geographical spatial relations, influenced by various factors, including tourism, have undergone fundamental changes in recent years. The extensive effects that tourism has on geographical space have often caused structural and negative changes. This issue has not been examined and studied much, given that tourism apparently helps the economy of the regions.

Research aim: The purpose of this study is to examine cultural influences, especially the effects that remain on cultural relations, which are very lasting and often abnormal. Accordingly, the present study seeks to discover how the phenomenon of tourism affects the structure of geographical space as the core of human-natural environment interactions.

Methodology: As mentioned, the grand theory method was used to reach the findings in this study. The sampling method was based on the snowball research method, and the number of participants in each village was approximately 5 indigenous people, from which one hundred concepts and 25 central categories were extracted. Also, in order to obtain the frequency of each category and their proportion in affecting the rural space, relevant graphs were drawn and final analysis was carried out using MAXQAD software.

Studied Areas: The geographical territory of this study is the rural settlements of Taleghan County.

Result: The findings indicate the extensive and negative effects of tourism on the study area. These effects include economic, social, and environmental effects. The most negative effects were related to social dimensions.

Conclusion: The results indicate the extensive and widespread impact of the phenomenon of tourism on the cultural and value bases of the indigenous community, which has caused their transformation and gradual elimination. This shows that the region in question has suffered significant damage from tourists.

KEYWORDS: Tourism, Geographical Space, Rural Relations, Rural Communities, Taleghan

فصلنامه علمی مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی
دوره ۱۷، شماره ۱ (پیاپی ۵۸)، بهار ۱۴۰۱
شاپای چاپی ۵۹۶۸-۵۹۳۵ شاپای الکترونیکی ۵۹۵۸-۲۵۳۸
<http://jshsp.iaurasht.ac.ir>
صص. ۷۷-۸۸

Dor: 20.1001.1.25385968.1401.17.1.18.8

مقاله پژوهشی

تأثیر گردشگری در دگرگونی مناسبات فضای جغرافیایی (مورد مطالعه روستاهای هدف گردشگری طالقان)

معصومه رفیعی^۱، آئین عزمی^{۲*}

۱. دانشیار گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران
۲. دانشیار گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

* نویسنده مسئول: Email: a.azmi@razi.ac.ir

تاریخ دریافت: ۰۶ بهمن ۱۳۹۵

تاریخ پذیرش: ۰۹ دی ۱۳۹۹

چکیده

مقدمه: مناسبات فضای جغرافیایی متأثر از عوامل مختلف از جمله گردشگری در سال‌های اخیر دچار تحولات اساسی شده است. اثرات گسترده‌ای که گردشگری بر فضای جغرافیایی می‌گذارد اغلب نیز موجب تغییرات ساختاری و منفی را فراهم آورده است. این مهم با توجه به اینکه گردشگری در ظاهر به اقتصاد مناطق کمک می‌کند، چندان مورد تدقیق و مطالعه قرار نگرفته است. لذا بررسی تأثیرات فرهنگی به خصوص اثراتی که بر روی مناسبات فرهنگی به جا می‌ماند و بسیار ماندگار و اغلب ناپه‌ن‌جار است اهمیت زیادی دارد.

هدف: براین اساس پژوهش حاضر در پی کشف چگونگی تأثیر پدیده گردشگری بر روی ساختار فضای جغرافیایی به عنوان هسته اصلی جرم کنش‌های انسان و محیط طبیعی است

روش‌شناسی تحقیق: بنابراینچه گفته شد از روش گرند تئوری برای رسیدن به یافته‌ها در این پژوهش استفاده شد، روش نمونه‌گیری ب‌سته به روش تحقیق گلوله برفی است و تعداد مشارکت‌کننده‌ها نیز در هر روستا تقریباً ۱۵ نفر از اهالی بومی بوده‌اند که تعداد صد مقوله و ۲۵ مقوله محوری استخراج گردید. همچنین به منظور بدست آوردن فراوانی هریک از مقوله‌ها و نسبت آن‌ها در تأثیر گذاری روی فضای روستاها، از طریق نرم‌افزار MAXQAD نمودارهای مربوطه ترسیم و تحلیل نهایی صورت گرفت.

قلمرو جغرافیایی پژوهش: قلمرو جغرافیایی این پژوهش، سکونتگاه‌های روستایی شهرستان طالقان می‌باشد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان از تأثیرات گسترده و منفی گردشگری بر منطقه مورد مطالعه دارد. این تأثیرات شامل تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی است. بیشترین تأثیرات منفی مربوط به ابعاد اجتماعی بوده است.

نتایج: نتایج حاکی از تأثیر فراگیر و گسترده پدیده گردشگری بر روی بسترهای فرهنگی و ارزشی جامعه بومی می‌باشد که موجب دگرگونی و به مرور امحاء آنها شده است. این نشان می‌دهد که منطقه مورد نظر آسیب قابل توجهی از گردشگران دیده است.

کلیدواژه‌ها: گردشگری، فضای جغرافیایی، مناسبات روستایی، جوامع روستایی، طالقان

مقدمه

در اکثر جوامع در حال توسعه بیشتر ذینفعان کلیدی گردشگری، دولت‌ها، به عنوان پایه‌گذار سیاست‌های توسعه گردشگری، بر جنبه‌ی اقتصادی گردشگری تمرکز دارند و در برنامه‌ریزی مقاصد، بیشتر به دنبال افزایش تعداد گردشگران ورودی بدون توجه به ملاحظات فرهنگی هستند. لذا از تأثیرات مثبت و منفی فرهنگی گردشگری (همچون از بین رفتن هویت مکانی آن روستا) در فرهنگ جامعه‌ی میزبان غافل می‌مانند. در ایران نیز بالاخص با مدیریت ناکارآمد پهنه‌های مختلف سکونتگاهی، محیط زیست به

علت فعالیت‌های انسان در حال دگرگون شدن است، در این بررسی‌ها انجمن جهانی سفر و جهانگردی توجه خاصی به آلودگی خشکی دارد (Goeldner, 2003: 85). از جمله تاثیراتی که این پدیده در ایجاد گسست فضایی و اختلال در محیط زیست ایجاد کرده است به قرار زیر است:

مهیا کردن امکانات زیربنایی ساخت تاسیسات تفریحی و... باعث فرسایش خاک کاهش حاصل‌خیزی و ظرفیت نگهداری آن و تغییر بافت و ساختمان خاک افزایش تراکم وزن حجمی خاک می‌شود؛ ضمن اینکه اثرات گردشگری بر روی پوشش گیاهی به انحاء مختلف بوده است؛ یکی با از بین بردن پوشش گیاهی، که این مورد بیشتر در مرحله اجرا و ساخت و ساز صورت می‌گیرد و باعث کاهش درصد پوشش گیاهی، کاهش فراوانی، ارتفاع، مقاومت و ظرفیت تولید مثل گیاهان، در اثر تاثیر فعالیت‌هایی که بر روی پوشش گیاهی، زمین و آسیب فیزیکی که توسط گردشگران بر روی درختان انجام شده قابل مشاهده است (Rahbari, 2005: 175) یکی دیگر از عوامل تخریب پوشش گیاهی ورود گونه‌های جدید و غیربومی به منطقه است ورود این گونه‌ها به روش‌های مختلف باعث اختلال در گونه‌های گیاهی و جانوری موجود می‌شود و در ادامه نظم اکولوژیکی منطقه بر هم می‌خورد (Tekieh, 2014: 4). تغییر کاربری زمین نیز از جمله اثراتی محیطی است که پدیده گردشگری در صورت مدیریت نشدن به بار می‌آورد. همچنین تغییر کیفیت آب یکی از اثرات مهم فعالیت‌های گردشگری در مرحله آماده‌سازی اجرا و بهره‌برداری محسوب می‌شود. در نتیجه باعث به وجود آمدن وضعیت مخاطره‌آمیزی برای ابنیه و تاسیسات و همچنین بهداشت ساکنان و بازدیدکنندگان من طقه می‌شود (Shakeri, 2004: 61) در دهه ۱۹۷۰ پیامدهای گردشگری به طور منتقدانه توسط انسان شناسان و جامعه شناسان مورد بررسی قرار گرفت که به اثرات منفی اجتماعی فرهنگی گردشگری تاکید می‌کردند. گردشگری در فرآیند توسعه اقتصادی جوامع میزبان تاثیراتی می‌گذارد از جمله افزایش میزان فروش بنگاه‌های خرده فروش افزایش تعداد موسسات تجاری تغییر در ساختار مالیاتی بازار بزرگتر برای محصولات صنایع دستی ساکنین محلی تولید می‌شوند و افزایش فرصت‌های شغلی را نیز به دنبال دارد (Chen, 2001: 2). با این حال تخریب منابع طبیعی و آسیب وارد کردن به منابع فرهنگی و تاریخی موضوعات مهمی هستند که با اثرات زیست محیطی ناشی از توسعه گردشگری در ارتباط هستند (Alkorish & Jenkins, 1997: 91)

برخی از مقاصد مطرح جهان با توسعه فعالیت‌های گردشگری انبوه، اصالت فرهنگی‌شان به دلیل افزایش گردشگران ورودی از فرهنگ‌های متفاوت دچار تغییر شده است، زیرا گردشگری در ذات خود یک پدیده مکان مبنا است که در مقیاس‌های مختلف ویژگی‌های مکان مقصد را تحت تاثیر قرار می‌دهد (Ziaei & Mirzaei, 2007: 120). این پدیده می‌تواند با تغییر مولفه‌های مکانی مقاصد گردشگری، بر حس مکان ساکنین محلی تاثیرگذار است چراکه جهانی شدن گردشگری با مفهوم کالایی شدن همراه است (Ghadami & Gholamian Baei, 2014: 49). طبق نظریه‌ی هارولد پروشانسکی که عنوان می‌کند هویت مکانی بخشی از زیرساخت هویت فردی انسان و حاصل شناخت‌های عمومی وی درباره‌ی جهان فیزیکی است که در آن زندگی می‌کند (Proshansky, 1978, P147). از جمله اثرات اجتماعی - فرهنگی گردشگری بر هویت مکانی مقاصد گردشگری، می‌توان به اثر نمایشی اشاره کرد که به تفاوت‌های مشهود بین گردشگر و جامعه میزبان اشاره دارد بدین صورت که تنها مشاهده گردشگران باعث ایجاد تغییرات رفتاری در جامعه محلی به خصوص در افراد جوان خواهد شد (Bemanian, 2009: 20) تحت این شرایط ساکنین محلی توانمندی مالی گردشگران را دیده و به دلیل عدم توانایی در دستیابی به شیوه زندگی‌ای که به وسیله بازدید کنندگان به معرض نمایش گذاشته می‌شود سرخورده می‌شوند و در پی تقلید از آنان از احساس تعلق ایشان به محیط زندگیشان کاسته می‌شود (Mison, 2011: 74). فرهنگ پذیری نیز به عنوان یکی دیگر از پیامدهای منفی گردشگری بر هویت مکان است و به این مساله می‌پردازد که: در شرایطی که رابطه میزبان و بازدید کننده طولانی‌تر و عمیق‌تر شود این پدیده رخ می‌دهد (Beheshti, 2015: 13).

روستاهای زیبای طالقان نیز در دامنه‌های جنوبی و شمالی، در ارتفاع ۱۴۰۰ تا ۲۶۰۰ متر از سطح دریا، در امتداد رودخانه‌ها و کنار چشمه سارها پراکنده شده‌اند و از این جهت گردشگران بی‌شماری را جذب کرده‌اند. شهرستان طالقان در ۱۰۰ کیلومتری شمال غربی مرکز استان البرز و در میان دره بزرگی در کوه‌های البرز قرار دارد. طالقان منطقه‌ای متشکل از ۸۴ روستای کوهستانی است، طول جغرافیایی طالقان از شمال شرق به جنوب غرب حدود هشتاد کیلومتر و عرض جغرافیایی آن حدوداً ۱۵ کیلومتر می‌باشد بدینگونه شهرستان طالقان حدوداً ۱۴۰۰ کیلومتر مربع وسعت دارد. طول و عرض جغرافیایی طالقان به ترتیب ۸۰ و ۳۸.۵ درجه است. شاهرود رگ حیاتی این سرزمین دیر سال، از کوهپایه‌های شرقی آغاز و با طولی نزدیک به ۱۰۵ کیلومتر به غرب می‌رود این شریان آبی بیش از ۱۵ رودخانه کوچک و بزرگ منطقه را که از چشمه سارها و برفاب‌ها سرچشمه می‌گیرند، همراه خود تا سپید رود

می‌برد تا با آبهای قزل اوزن آمیخته و راهی دریای خزر شود. شهرستان طالقان از دو بخش مرکزی، و بالا طالقان تشکیل شده است.

بنابر سرشماری مرکز آمار ایران، جمعیت شهرستان طالقان در سال ۱۳۹۵ برابر با ۲۶۹۷۶ نفر بوده‌است، شهرستان طالقان در منطقه‌ای بیلاقی در میان رشته کوه البرز قرار گرفته‌است که از به هم پیوستن چهار محله به نام‌های شهرک، گلینک، کولج و پرده سر تشکیل شده‌است، و به لحاظ قرار گرفتن در رشته کوه‌های البرز میانی دارای آب و هوای کوهستانی و بیلاقی است به همین دلیل دارای جمعیت فصلی بوده و در تابستان جمعیت آن به بیش از ۱۵ هزار نفر می‌رسد. این در حالیست که جمعیت ثابت شهر طالقان حدود ۸۰۰۰ نفر است. روستاهای مورد مطالعه در این پژوهش با توجه به حجم ورود گردشگران انتخاب گردیده و شامل روستاهای دهستان میان طالقان (هشان، کرکبود، گلیرد، اورازان، وشته، گوران، منگلان، اوانک، سگران، نويزک، سگران چال، بزج، خسان، جزینان، حسنچون و هرنج) هستند که به دلیل تسهیل دسترسی‌ها و دارا بودن پیشینه و سابقه تاریخی پربار به نسبت سایر روستاهای طالقان گردشگران بیشتری را پذیرا هستند.

در رابطه با آثار اجتماعی فرهنگی گردشگری در زندگی مردم محلی نظرات و مدل‌های مختلفی مطرح شده که می‌توان به مدل داکسی (۱۹۷۵) چرخه زندگی منطقه گردشگری باتلر (۱۹۸۰) و نظریه مبادله اجتماعی اشاره کرد (Morphey, 1985: 117). از آغاز دهه ۱۹۶۰ تا میانه دهه ۱۹۷۰، همگام با رشد فزاینده گردشگری این پدیده به عنوان یک استراتژی توانمند برای توسعه به ویژه در بعد اقتصادی مطرح می‌گردد، در این دوره تمرکز اصلی بر منافع اقتصادی حاصل از گردشگری است و به آثار اجتماعی و فرهنگی آن از دیدی خوش بینانه نگریده می‌شود و آثار زیست محیطی آن در حاشیه قرار می‌گیرد (Bayat et al., 2013: 43). از میانه دهه ۱۹۷۰ بستر حمایتی محض از گردشگری مورد انتقاد قرار می‌گیرد و به پیامدهای نامطلوب اجتماعی فرهنگی و زیست محیطی گردشگری که حاصل از ضعف برنامه‌ریزی است توجه می‌شود (Gartner, 2006, 153).

طی دهه‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۸۰ گفتمان موضوع سازگاری در گردشگری مطرح شد که مفهوم آلترناتیو توریسم را وارد ادبیات گردشگری کرد (Weaver, 2012, 39-42). این مفهوم تاکید می‌کند که در توسعه گردشگری می‌بایست شرایط حاکم بر جوامع محلی، بلحاظ ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیط زیستی و ظرفیت‌های موجود در آنها را در نظر گرفت و توسعه گردشگری به نحوی صورت پذیرد که با مجموعه شرایط و ظرفیت‌های محلی بیشترین سازگاری و انطباق را داشته باشد (Swarbrooke, 1999, 318). در سال‌های پایانی دهه ۱۹۹۰ دستاوردهای علمی و تجربی حاصل از سه گفتمان حمایتی، احتیاطی و سازگاری، الزامات توسعه گردشگری را مطرح می‌کرد که زمینه‌ساز ایجاد مباحث نظری در چهارچوب پارادایم توسعه پایدار شد (Weaver, 2004, 512). در سالهای بعد مفهوم ظرفیت تحمل در این زمینه مطرح شد که دو کارکرد ویژه برای برنامه‌ریزی گردشگری دارد: اول اینکه هر مقصد گردشگری منابع محدود و فناپذیری را برای عرضه دارد که تا سطح قابل قبولی باید عرضه شود، دوم اینکه چهارچوبی به دست می‌دهد که با کمک آن بتوان آثار اجتماعی توسعه گردشگری را به دست آورد (Neidig, 2006, P 27). در این راستا تئوری مبادله اجتماعی در همین ایام مطرح شد، در واقع شالوده فکری تئوری مبادله اجتماعی بر پایه روانشناسی رفتاری و تئوری اقتصادی عدالت سودمندی بنا شده است (Kim, 2002, 12). روابط میان انسان‌ها بر اساس تعامل میان دو مفهوم هزینه و فایده کل می‌گیرد یعنی افراد پس از ارزیابی هزینه‌ها فایده‌های یک مبادله، تصمیم به تعهد یا عدم تعهد نسبت به آن می‌گیرند (Ap, 1990, PP 610-616). درواقع پیامدهای گردشگری در دو بعد پیامدهای مطلوب (فایده) و پیامدهای نامطلوب (هزینه) طبقه‌بندی می‌گردند (Gursoy et al, 2002).

همچنین داکسی (۱۹۷۵) شاخصی از مراحل درجه خوشنودی یا ناخشنودی ساکنین مقاصد گردشگری را به منظور تشریح چگونگی تغییر نگرش مردم محل نسبت به مراحل رشد گردشگری ارائه نمود است. با ادامه توسعه گردشگری، افزایش تراکم، بالا رفتن قیمت‌ها و تهدید سبک زندگی سنتی مردم محل، مخالفت با توسعه مشاهده می‌گردد. در اینجا مردم محلی احساس می‌کنند که جامعه آنها در حال تغییر است و هزینه‌های توسعه گردشگری بر منافع آن پیشی می‌گیرد، بنابراین رنجش و آزدگی از توسعه گردشگری نمایان می‌شود، زیرا که رشد گردشگری موجب بروز خصومت و مخالفت ساکنین با گردشگران و تسهیلات گردشگری می‌گردد. (Ardakani, 2003: 34)

فضای جغرافیایی هم که شامل ساختار، ترکیب‌ها، پدیده‌ها، روابط سیستمی و فضایی است که ابعاد مختلفی دارد هریک به نوبه خود در چارچوب کلیت فضا با یکدیگر نظام یافته و موضوع یکی از رشته‌های تخصصی علوم جغرافیایی به شمار می‌آیند؛ ابعاد موقعیتی، زیستی، اقلیمی ... (Hafez Nia & Kaviani Rad, 2014: 61). برخی پژوهش‌هایی هم که در رابطه با تاثیر گردشگری

به روی ابعاد فضای جغرافیایی مورد مطالعه قرار گرفته‌اند حاکی از آنست که درواقع گردشگری علاوه بر اثرات مثبت بی‌شماری که داشته است، منجر به تغییرات اساسی در ساختار فضایی مناطق هدف گردشگری شده است که بصورت مانایی طی چرخش‌های فضایی که صورت گرفت همچنان این ابعاد را پژوهشگران در حوزه اثرات گردشگری بر فرهنگ جوامع مقصد تحقیقات گسترده‌ای در سطح جهان انجام داده‌اند. در این راستا تقدیمی تقوایی و پیری (۱۳۹۱) در پژوهشی به بررسی اثرات اجتماعی فرهنگی گردشگری در شهرستان دالاهو پرداختند و نتیجه نشان داد گردشگری منجر به افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی فرهنگی و تغییر در آداب و رسوم جامعه محلی شده است. ادبی ممقانی، خانی، سجاسی، قیداری و فرخی (۱۳۹۳) در پژوهشی به ارزیابی اثرات توسعه گردشگری فرهنگ محور در تغییرات اجتماعی فرهنگی مقاصد روستایی پرداختند نتایج نشان داد توسعه گردشگری تأثیرات عمیقی بر تغییرات اجتماعی فرهنگی منطقه مورد مطالعه داشته است. امینی بختی و بابا جمالی (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای در خصوص ارزیابی نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در روستای دماب استان اصفهان پی بردند که گردشگری باعث ناهنجاری‌های اجتماعی فرهنگی شامل کالایی و تجاری شدن جنبه‌های فرهنگی روستا و گسترش ناهنجاری‌های اجتماعی و فرهنگی در روستا شده است (sheikh, 2015, 23). در پژوهشی در منطقه سیستان و بلوچستان به بررسی تأثیرات گردشگری در جوامع چند قومی پرداخت نتایج نشان می‌دهد از طریق توسعه پایدار گردشگری می‌توان تنش‌های بین اقوام را تقلیل بخشید.

بنابراین در پیوستار زمانی- فضایی که اصلی‌ترین چارچوب مناسبات انسانی است، پدیده‌های جغرافیایی در ارتباط با ویژگی‌های ساختی بودن فضا شکل می‌گیرند. ازاین رو با مبنا قراردادن فضا‌مندی و در نظر گرفتن آنکه اندیشه فضایی بنیان برهم‌کنش‌ها است، تأثیری که گردشگری به عنوان یکی از پدیده‌های انسانی بر ساختار فضا می‌گذارد نیز از این مستثنا خارج نمی‌باشد. این پژوهش بنا بر آنچه ذکر شد در پی پاسخ به این سوال است که اساساً گردشگری چه اثراتی در فضاهای روستایی شهرستان طالقان به لحاظ فرهنگی، زیست محیطی و اقتصادی داشته است؟

روش پژوهش

روش انجام پژوهش در این مقاله گراند تئوری (نظریه زمینه‌ای) است، گراند تئوری یک روش پژوهش عمومی برای تولید تئوری است (Glaser & Strauss, 1967). گراند تئوری در ساده‌ترین شکل ممکن عبارت است از فرایند ساخت یک نظریه مدون از طریق گردآوری سازمان یافته داده و تحلیل استقرایی داده‌ها برای پاسخگویی بر پرسش‌های نوین آن دسته از پژوهش‌های کیفی که فاقد مبانی نظری کافی در زمینه موضوع مورد مطالعه هستند.

روش اجرای تحقیق به صورت زیر است:

گردآوری داده‌ها همراه با تحلیل تا جایی که به مرحله اشباع می‌رسیم؛

کدگذاری داده‌ها در سه مرحله (یافتن مفاهیم در داده‌ها)؛

کدگذاری آزاد؛

کدگذاری محوری؛

کدگذاری انتخابی (گزینشی).

تحلیل داده‌هایی که به منظور تکوین نظریه زمینه‌ای گردآوری می‌شوند، با استفاده از رمزگذاری نظری^۱

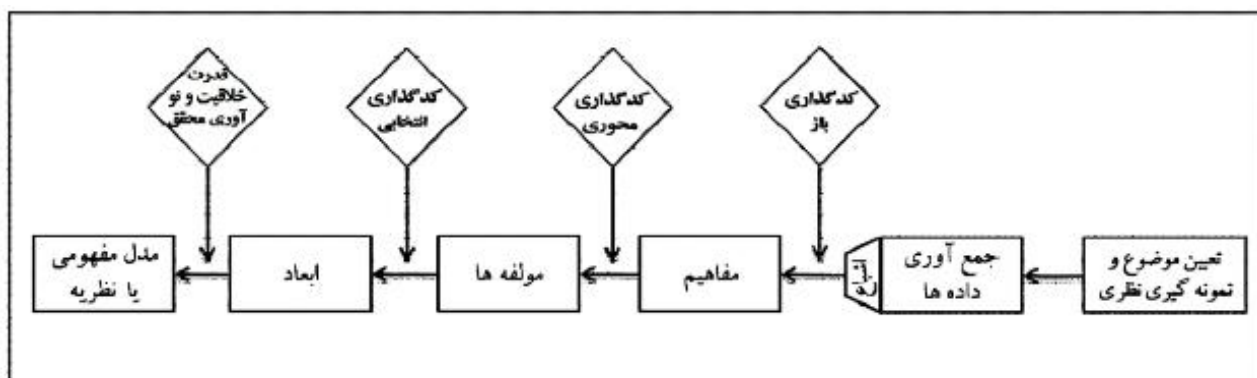
¹. Glaser & Strauss

انجام می‌گیرد. در این شیوه، ابتدا رمزهای مناسب به بخش‌های مختلف داده‌ها اختصاص داده می‌شود و این رمزها در قالب مقوله‌ها دسته‌بندی می‌شوند که این فرایند، رمزگذاری آزاد* نامیده می‌شود، سپس پژوهشگر با اندیشیدن در مورد ابعاد متفاوت این مقوله‌ها و یافتن پیوندهای میان آن‌ها به رمزگذاری محوری اقدام می‌کند. لازم به ذکر است که در جریان این رمزگذاری‌ها، پژوهشگر با استفاده از نمونه‌گیری نظری و با توجه به مفاهیم پدیدار شده از دل داده‌ها، به گردآوری داده‌ها در مورد افراد، رخدادها و موقعیت‌های مختلفی می‌پردازد که تصویر غنی‌تری از مفاهیم و مقوله‌های حاصل، فراهم خواهند کرد. سرانجام، با رمزگذاری گزینشی مقوله‌ها پایش می‌شوند و با طی این فرایندها در نهایت، چارچوبی نظری پدیدار می‌شود.

بطور کلی این پژوهش در حوزه پارادایم تفسیرگرایی قرار می‌گیرد و اثرات گردشگری به عنوان یک واقعیت اجتماعی، شامل تفسیرهای مشترکی که کنشگران اجتماعی خود تولید و بازتولید می‌کنند از طریق استراتژی استفاده‌ای که هدف آن تلاش جهت اکتشاف معانی و تفسیرهای کنشگران اجتماعی برای دستیابی به معرفت علمی از آن است (محمودپور، ۱۳۹۰، ص ۱۲۱). نمونه‌گیری در این پژوهش، هدفمند و از نوع نمونه‌گیری با استفاده از تکنیک‌های هدفمند چندگانه و ترکیب دو راهبرد نمونه‌گیری گلوله برفی و نمونه‌گیری نظری است (کوربین و استراوس، ۲۰۰۸). تکنیک نمونه‌گیری به روش گلوله برفی نیز امکان اعتباریابی بیشتری را برای تحقیق، با توجه به حس اعتماد مشارکت کننده به وجود می‌آورد. نحوه استخراج کدها در این پژوهش نیز از طریق مصاحبه عمیق همانطور که گفته شد از ساکنان و کارشناسان متخصص در دو مرحله صورت گرفته است، مرحله اول استخراج مفاهیم و مرحله دوم به منظور پیوستار کدهای انتخابی و اصلی.

بر این اساس روش جمع‌آوری و گردآوری داده‌ها از طریق بازدید میدانی (مصاحبه عمیق)، گلوله برفی، پرسشنامه باز از افراد با تجربه و غالباً بومی و کتابخانه‌ای است، پس از جمع‌آوری داده‌ها از ۱۵ نفر از اعضای جامعه محلی به تحلیل آنها از طریق روش نظریه زمینه‌ای به قرار زیر پرداخته شد:

شکل ۱: نظریه زمینه‌ای

همچنین در جدول ۱ موقعیت خانوارها و جمعیت روستاهای منطقه طالقان نمایش داده شده اند.

جدول ۱- روستاهای مورد تحقیق

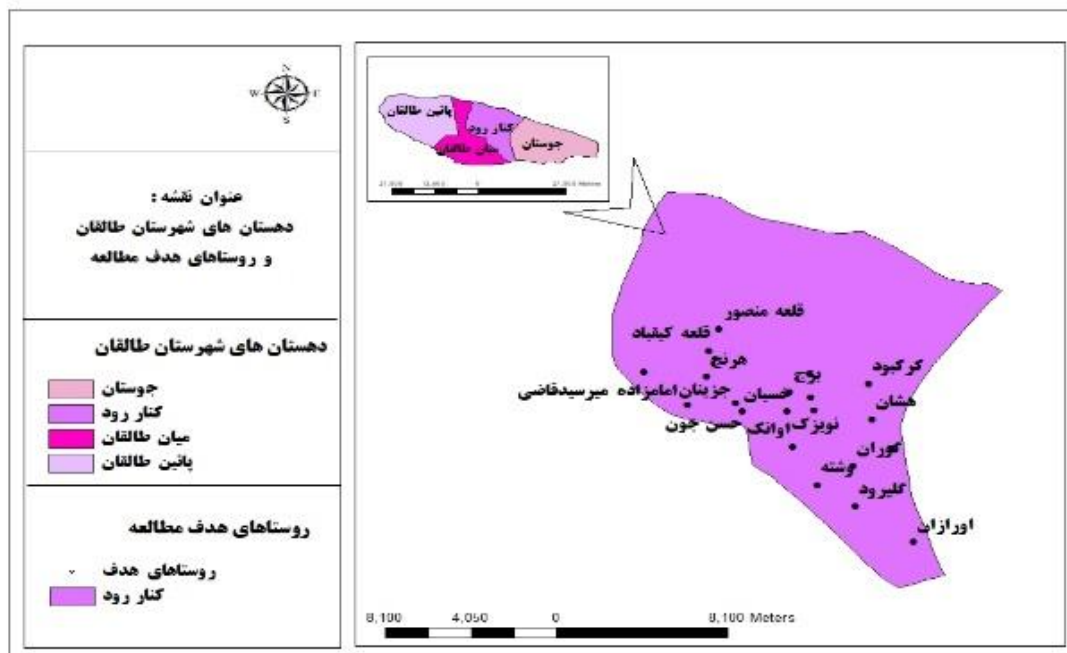
استان	شهرستان	بخش	آبادی	جمعیت	خانوار
البرز	طالقان	بالا طالقان	هشان	۵۳	۲۳
البرز	طالقان	بالا طالقان	کرکبود	۱۱۱	۴۴
البرز	طالقان	بالا طالقان	اورازان	۲۶۷	۸۴
البرز	طالقان	بالا طالقان	گلپرد	۳۰۹	۹۰
البرز	طالقان	بالا طالقان	وشته	۸۹۳	۲۹۶
البرز	طالقان	بالا طالقان	گوران	۳۸۰	۱۳۲
البرز	طالقان	بالا طالقان	منگلان	۲۹۱	۱۰۳

*. Substantive theory

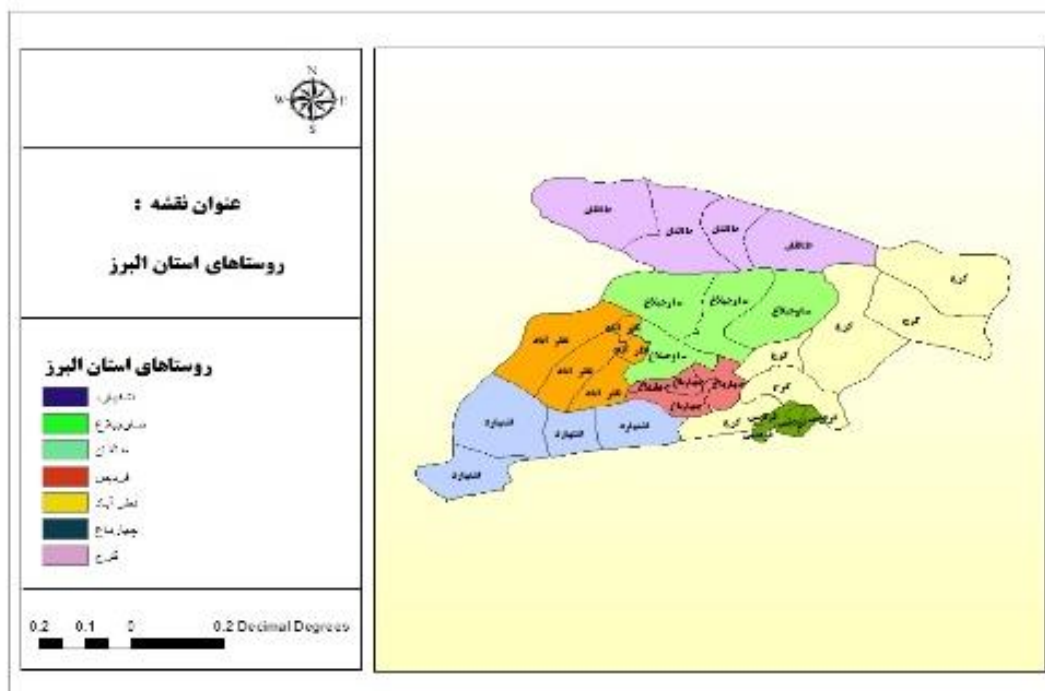
البرز	طالقان	بالا طالقان	اوانک	۹۲	۴۱
البرز	طالقان	بالا طالقان	سگران چال	۲۱۶	۶۶
البرز	طالقان	بالا طالقان	سگران	۱۴۰	۴۹
البرز	طالقان	بالا طالقان	نویزک	۲۴۸	۸۱
البرز	طالقان	بالا طالقان	بزج	۲۸۱	۹۶
البرز	طالقان	بالا طالقان	خسبان	۷۷۸	۲۷۹
البرز	طالقان	بالا طالقان	جزینان	۴۴۹	۱۵۱
البرز	طالقان	بالا طالقان	حسنجون	۷۶۲	۲۷۵
البرز	طالقان	بالا طالقان	هرنج	۵۸۲	۲۰۲

قلمرو جغرافیایی پژوهش

این تحقیق در منطقه طالقان انجام شده است که نقشه منطقه مورد نظر به صورت شکل ۳ و ۲ است. طالقان مرکز شهرستان طالقان و یکی از شهرهای استان البرز در ایران است. طالقان از حدود ۸۶ روستا تشکیل شده است. مساحت منطقه طالقان حدود ۱۲۰۰ کیلومتر مربع است و در ۳۶ درجه و ۱۲ دقیقه عرض شمالی و ۵۰ درجه و ۴۷ دقیقه طول شرقی، قرار دارد. این شهر بیلاقی و خوش آب و هوا در ۱۳۳ کیلومتری شمال غربی شهر تهران و ۹۶ کیلومتری کرج قرار گرفته و از شمال با استان مازندران، از جنوب با شهرستان ساوجبلاغ، از جنوب غرب با فشگلدره و شهرستان آبیگ و از شمال غرب نیز با منطقه الموت همسایه است. جمعیت طالقان طبق آخرین سرشماری بالغ بر ۳۵۴۵ نفر برآورد شده است اما این شهر به دلیل قرار گرفتن در رشته کوه‌های البرز مرکزی، دارای آب و هوای بیلاقی و کوهستانی است. به همین دلیل دارای جمعیت فصلی بوده و در بهار و تابستان جمعیت شناور آن به میزان قابل توجهی افزایش می‌یابد. زبان مردم طالقان به دو دسته طالقانی و مازندرانی تقسیم شده است. مردم روستاهایی که بین جویستان و کوه‌های کندوان قرار گرفته‌اند به زبان مازندرانی با گویش طالقانی سخن می‌گویند. اهالی مناطق جویستان به سمت باختر نیز به زبان مازندرانی با گویش طالقانی صحبت می‌کنند.

شکل ۱: موقعیت جغرافیایی طالقان

شکل ۲: موقعیت طالقان در شهرستان

یافته‌ها و بحث

بنا بر آنچه ذکر شد، پدیده گردشگری به ویژه در سال‌های اخیر با مداخلاتی که در اساس و بنیان ساختارهای فضایی روستایی و بافت سکونتگاهی ایجاد کرده است با رخنمون آورده‌های غیربومی، ناهنجار و اغلب بی‌برنامه، منجر به امحاء سازوکارهای شکل گرفته انسانی در هزاره‌های تاریخی شده است. این مهم نیز به نوبه خود موجب ناموزونی ساختاری-کارکردی فضای جغرافیایی و از بین رفتن پیوستگی‌های فضایی شد. مقوله‌های مداخله گر و زمینه‌ای با جهت دادن کنش‌های پدیداری و بنیادی پیامدی جز نابسامانی کلیت جغرافیایی در قالب سکونتگاه‌ها نداشته است.

در مطالعه حاضر نیز با استخراج حدود ۱۰۰ مفهوم اولیه از مصاحبه مشارکتی با بومیان روستایی (در هر روستا ۵ نفر)، پس از کدگذاری اولیه ۲۵ مفهوم با عنوان کد باز بدست آمد که طی آن کدهای محوری یا مقوله بدست آمد، همچنین با استفاده از نرم افزار MAXQAD نمودار فراوانی هریک از مقوله‌های نهایی طراحی و نسبت تاثیرگذاری آنها نیز مشخص گردید. در نهایت تعداد ۲۰ بعد اصلی که الگوی نظریه زمینه‌ای پژوهش از آنها منتج گردید در قالب الگوی پارادایمی طراحی شد.

در این جدول طیف گسترده‌ای از عوامل اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی که بر منطقه اثر گذاشته است، نمایش داده شده است. این جدول نشان می‌دهد که تخریب منطقه از دید مشارکت کنندگان گسترده بوده و گردشگران اثر منفی زیادی بر منطقه گذاشته‌اند.

جدول ۲: مفاهیم اصلی و مقوله‌های محوری

ردیف	مفاهیم	کدهای محوری
۱	گردشگران به زمینهای کشاورزی آسیب زده‌اند	تخریب اراضی
۲	درتابستانها مخصوصابه دلیل افزایش ورود گردشگران امنیت روستاییان به خطرمی افتد	نا امنی
۳	مجبور هستیم در فصول بهارو تابستان برای روستا نگهدارن استخدام کنیم	نبود امنیت
۴	گردشگران از منابع محیطی روستا بی رویه استفاده می کنند	آسیب به محیط زیست

ردیف	مفاهیم	کدهای محوری
۵	بدلیل نداشتن شناخت کافی از روستا و ماهیت روستا اغلب گردشگران نمی دانند چگونه باید رفتار کنند	ناسازگاری اجتماعی
۶	ورود گردشگران غالباً تضاد فرهنگی و ارزشی با روستاییان ایجاد کرده است	تعارضات فرهنگی
۷	گردشگران به ارزش های فرهنگی روستاییان احترام نمی گذارند	ناهنجاری اجتماعی
۸	گردشگران پیوسته در همه ساعاتی از شبانه روز که برخلاف عرف روستاییان است در روستا تردد می نمایند	تجمع بی رویه
۹	بیشتر گردشگران به سنتها و باورهای مذهبی روستاییان احترام نمی گذارند	بی احترامی به ارزشهای فرهنگی
۱۰	با ورود گردشگران قیمت اراضی بالاتر رفته و مردم بومی وسوسه به فروش اراضی شده اند	افزایش قیمت اراضی
۱۱	گردشگران آورده هایی برای روستا دارند که نه تنها به نفع روستاییان نیست بلکه آسیبزا می باشد	مداخلات فرهنگی ناسازگار
۱۲	با رشد گردشگری سبک زندگی بومی تغییر یافته	تغییر سبک زندگی
۱۳	گردشگری باعث شده معیارهای زیست بومی دچار تغییرات زیاد شوند که اغلب ناسازگار با جغرافیای روستا است	تغییر معیارها و استانداردهای بومی
۱۴	گردشگران همواره با استعمال سیگار و قلیان و... آلودگی ایجاد می کنند	آلودگی محیطی
۱۵	ورود وسایل نقلیه زیاد در روستا و تجمع گردشگران سکوت و آرامش را برهم زده است	آلودگی صوتی
۱۶	جوانان روستایی به تقلید از گردشگران و تازه واردان سعی به تغییر هویت خود دارند و دچار چالش با خانواده شده اند	دگرگونی هویت و اصالت بومی
۱۷	با رشد گردشگری و ورود آنها بافت تاریخی روستا دچار تخریب شده است	تخریب بافت تاریخی
۱۸	در فصول گرم و افزایش ورود گردشگران آلودگی صوتی و همهمه در روستا زیاد می شود	برهم خوردن آرامش
۱۹	پوشش گردشگران هم سو با عرف جامعه روستایی نمی باشد	تعارضات فرهنگی
۲۰	گردشگران الگوهای نامناسبی برای جوانان روستایی هستند	الگوپردازی ناسازگار
۲۱	نگاه سرمایه داری و تجاری جای سبک زندگی بی آلایش روستایی را گرفته است به تاثیر از گردشگران	کالایی شدن روستا
۲۲	ریشه های فرهنگی بسیار متفاوتی گردشگران با مردم بومی دارند	تفاوت های اجتماعی
۲۳	گردشگران به مراسم مذهبی روستاییان احترام نمی گذارند و باظاهر نامناسب تردد می کنند	ناهنجاری فرهنگی
۲۴	افزایش قیمت مسکن با ورود گردشگران وضعیت اقتصادی بومیان را بامشکل مواجه کرده	افزایش سرمایه داری
۲۵	با افزایش گردشگری، معماری سکونتگاههای روستایی تقلیدی از معماری شهری و غیر اصولی است	تغییر بافت سکونتگاهی

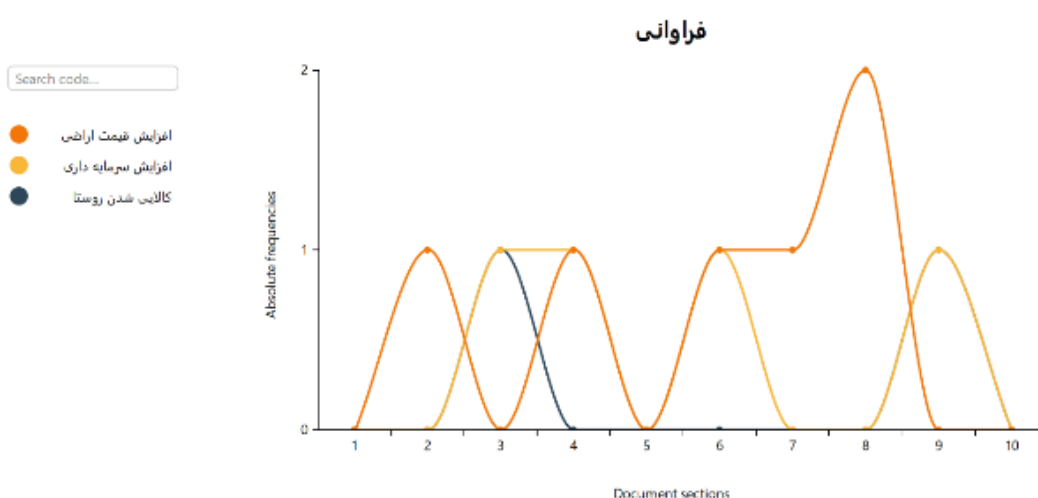
همچنین نتایج جدول در قالب کدهای انتخاب به صورت جدول ۳ نمایش داده شده اند. تخریب اراضی یکی از نتایج مهم منفی گردشگری بوده است. متأسفانه گردشگران به بخش کشاورزی صدمه وارد کردند و مهمترین مخالفان گردشگری در منطقه کشاورزان بوده اند چون نه تنها محصولی به گردشگران نفرخته اند بلکه زمین های آنان صدمه دیده است. مشکلات اجتماعی به ویژه به واسطه ساختار اجتماعی و فرهنگی سنتی منطقه سبب مشکلات و درگیری بین گردشگران و مردم بومی شده اند و اثرات منفی زیست محیطی در منطقه گسترده بوده است.

جدول ۳: فراوانی کدهای انتخابی

ردیف	کدهای انتخابی و ابعاد	فراوانی
۱	تخریب اراضی	۱۵
۲	ناامنی	۱۵
۳	آسیب به محیط زیست	۱۵
۴	ناسازگاری اجتماعی	۱۴
۵	مداخلات فرهنگی ناهنجار	۱۴
۶	آلودگی صوتی	۱۵
۷	بی احترامی به ارزشهای بومی	۱۴
۸	افزایش قیمت اراضی	۱۵
۹	افزایش سرمایه داری	۱۴

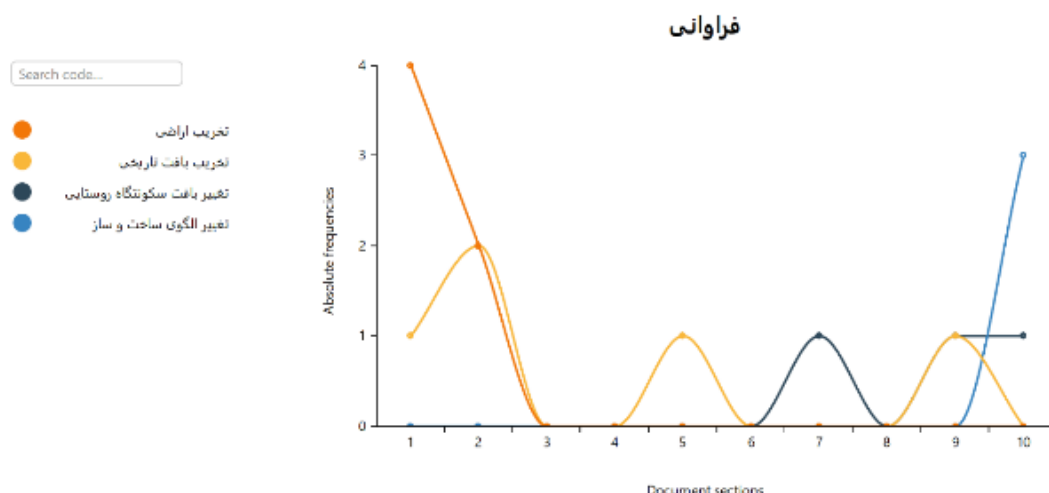
۱۰	تغییر سبک زندگی	۱۳
۱۱	تغییر معیارهای بومی	۱۴
۱۲	آلودگی محیط زیست	۱۴
۱۳	دگرگونی هویت و اصالت بومی	۱۸
۱۴	تخریب بافت تاریخی	۱۴
۱۵	برهم خوردن آرامش بومیان	۱۳
۱۶	الگوپردازی ناسازگار	۱۳
۱۷	کالایی شدن روستا	۱۲
۱۸	تغییر الگوی ساخت و ساز	۱۳
۱۹	تغییر بافت سکونتگاه روستایی	۱۳
۲۰	تعارضات فرهنگی	۱۲

در نمودار ۱ وضعیت کالایی شدن گردشگری روستایی را نشان می‌دهد. این نمودار نشان می‌دهد که وضعیت گردشگری کاملاً ساختارهای فرهنگی روستایی را به سمت تجاری محض و کسب سود بدون در نظر گرفتن ابعاد فرهنگی گردشگری کرده است. کالایی شده روستا از این جهت نگران کننده است که بخشی از جمعیت روستا که از گردشگران سود می‌برند و کسب درآمد می‌کنند شروع به ترویج مراسمی کرده‌اند که در ظاهر ریشه در ساختارهای فرهنگی منطقه دارد، اما در واقع اغراق شده و غیرواقعی است و در گذشته به این شکل اجرا نمی‌شده است. افراط گرایی سبب شده که افراد مسن و ریش سفیدان معترض شده و بین این گروه‌ها در روستا بر سر تحریف واقعیت مراسم درگیری رخ دهد.

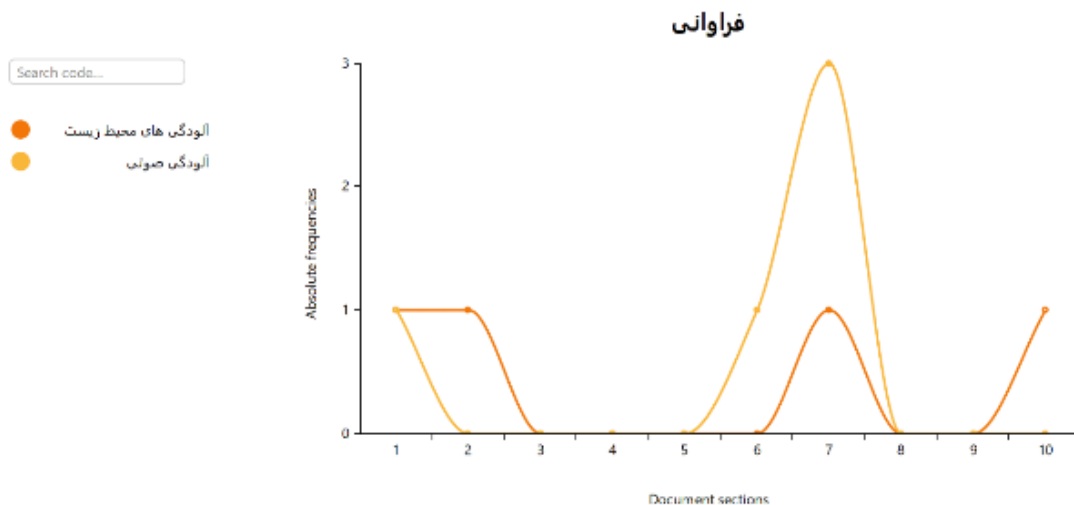
نمودار ۱: فراوانی کدهای انتخابی

در نمودار ۲ تاثیر گردشگری بر تخریب محیط پیرامون اعم از بافت تاریخی و تخریب اراضی را نشان می‌دهد. این نمودار نشان از اثرات گسترده و منفی گردشگری بر ساختار کالبدی منطقه است. این منطقه ساختمان‌ها، خانه‌ها و ویلاهای شهری شده و این نماهای سنتی و روستایی در حال تغییر است. ویلاهای جدید با شکل و شمایل شهری در حال ساخته شدن است و ساختار سنتی خانه‌ها را تغییر داده است.

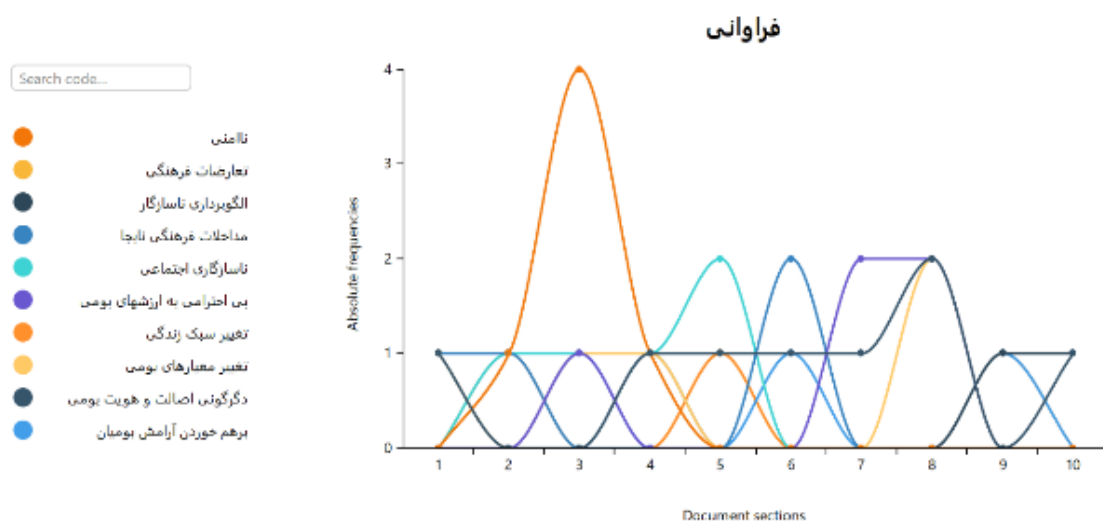
نمودار ۲: فراوانی کدهای انتخابی

در نمودار ۳ مشخص است که گردشگری منجر به آلودگی های گسترده محیط زیست اعم از آلودگی صوتی و پسماند شده است و ظاهر نامناسبی برای منطقه به همراه داشته است. متأسفانه گردشگران به ویژه از تهران منطقه را با انواع زباله آلوده کرده اند. سد طالقان نمای زشتی از انواع زباله ها در دریاچه دارد و سر و صدای رقص و آواز گردشگران در روستا و شهرک مرکزی طالقان در اواخر هفته به گوش می رسد. مردم محلی مذهبی هستند و با این مراسم ها کنار نمی آیند به ویژه که در زمان تعطیلی های مرتبط با عزاداری ها هم این رفتار گردشگران مردم بومی را آزرده می کند.

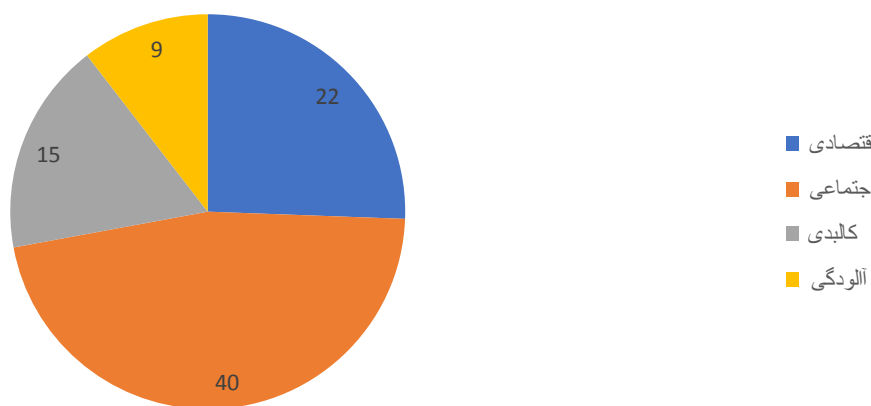
نمودار ۳: فراوانی کدهای انتخابی

در نمودار ۴ مشخص است که هویت فرهنگی و اجتماعی محیط های روستایی به شدت تغییر کرده است و گردشگری چهره منطقه را تغییر داده است. سبک زندگی و ارزش های رایج در روستاها از بین رفته است و الگوهای زندگی تحت تاثیر گردشگران کاملاً از حالت محلی به وضعیت شهری تغییر پیدا کرده است. این مساله به ویژه در جوانان وجود دارد. جوانان از این تغییرات استقبال می کنند اما پدران آنان به هیچ وجه کنار نمی آیند و ریشه این تغییر در بچه های خود را گردشگران می دانند که با ادعای آنان «فرزندانشان را خراب کرده اند». این سبب شده که اختلافات زیادی بین فرزندان و پدران و ادران آنان در خانواده پیش آید.

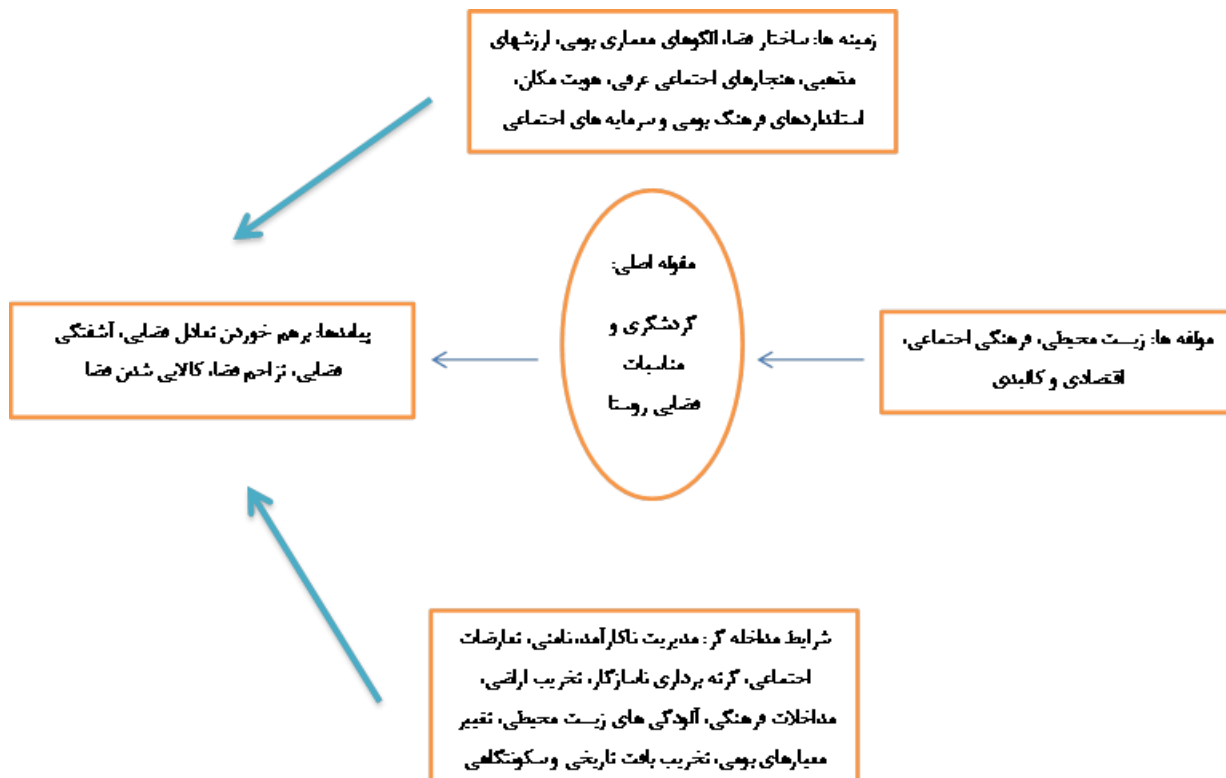
نمودار ۴: فراوانی کدهای انتخابی

در نمودار ۵ مشخص است که تغییرات اجتماعی بیشترین تاثیر را از گردشگری پذیرفته اند و عمده تحولات در بعد اجتماعی بوده است. به عبارتی ساختارهای روستایی در بعد اجتماعی تغییر گسترده ای کرده است. این تحولات اجتماعی منطقه را به شدت در حال تغییر دادن است. همچنین چون سیستم جمع آوری زباله ندارد و مردم بومی هم همکاری نمی کنند و شوراهای اسلامی روستایی هم ضعیف عمل می کنند بحث پسماندها چالش عمده ای است که برای منطقه زیبایی همچون طالقان که ویژگی مهم آن طبیعت گردی و دیدن مناظر طبیعی است، اصلا جالب نیست.

شکل ۳: فراوانی مقوله‌های اصلی

بنابراینچه گفته شد، بیشترین تاثیری که پدیده گردشگری در فضاهای روستایی شهرستان طالقان داشته است مربوط به مناسبات اجتماعی- فرهنگی است، و به ترتیب مقوله‌های اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی متأثر از این مهم دچار تغییر شدند. عمده چالش‌ها هم به بافت مذهبی و عدم سنخیت گردشگران با ویژگی‌های اجتماعی منطقه دارد. این سبب شده که معضلات اجتماعی گسترش یابد و تقریباً همکاری بسیار ناچیزی برای توسعه گردشگری روستایی صورت گیرد. مراسمات و رویدادهای گردشگری هم تبدیل به فضایی برای ایاد چالش‌های بیشتر اجتماعی شده است تا اینکه بخواهند در جهت تقویت فرهنگی حرکت کنند.

شکل ۲: الگوی پارادایمی حاصل از گزند تنوری

نتیجه گیری

با شتاب گرفتن روند پدیده گردشگری و گسترش نفوذ این مقوله بر روی مناسبات انسانی، پایداری محیط زیست و فضای سکونتگاهی به تبع این روند نامتوازن دچار بهم ریختگی و آشفتگی ساختاری شد به گونه ای که با گذر از الگوهای بومی سکونت و فضایی، به نوعی دوگانگی بنیادی در روستاهای مورد مطالعه دیده شد. ضمن از بین رفتن پیوندها و مولفه های مکانی و هویتی، که بویژه در شهرستان طالقان این مهم بر مقوله های اعتقادی و مذهبی و فرهنگی تأثیرگذار بوده است، در کنار نبود مدیریت و برنامه ریزی اصولی به کالایی شدن فضاهای سکونتگاهی و روستایی انجامید که در واقع این سازوکار رسالت ساختاری و کارکردی روستاها را خدشه دار نمود. با توجه به آنکه فضا معنای خود را از ارتباطات اجتماعی و سازه های مکانی - هویتی اخذ می کند، روند رو به رشد سرمایه داری و استفاده بی رویه و بی توجهی به ساختارهای فرهنگ میزبان، منجر به تنافی کنشهای بهنجار می شود. دگرگونی در چشم انداز سازمان فضایی، عواقبی را در پی دارد که به دنبال رشد بی رویه پدیده های مختلف می شود که ماحصل نظام سرمایه داری است، فقدان برنامه ریزی صحیح و نبود مشارکت مردم در چگونگی پیشبرد اهداف گردشگری در منطقه طالقان نیز بنا به آنچه گفته شد، این منطقه را دچار چالشهای بسیاری کرد که در نهایت به تشدید تراکم های فضایی و در نتیجه عدم توازن ساختارهای فضای جغرافیایی و ناپایداری اکوسیستم می گردد. با توجه به آنچه در این پژوهش مورد مطالعه قرار گرفت و پیشینه پژوهش هایی که صورت گرفته، پدیده گردشگری بعد از سالهای ۱۹۶۰ که رشد فزاینده و افسار گسیخته ای داشت بتدریج مورد انتقاد گرفت به گونه ای که پیامدهای نامطلوب اجتماعی و اقتصادی و ناهنجاری های فرهنگی مختلفی بروز یافت که جای خالی مدیریت و برنامه ریزی مطلوب در این راستا کاملاً دیده می شود. در واقع افزایش ناهنجاری های اجتماعی بویژه ناشی از عدم مدیریت و سیاست گذاری های متناسب با هر منطقه، تأثیراتی که این مقوله روی کالایی شدن روستاها و تقویت مرکزگرایی داشت بسیار حائز اهمیت است. بیش از هر چیز در واقع نقشی که گردشگری در جامعه میزبان ایفا کرد طی سالهای اخیر مربوط به مولفه های

اجتماعی، فرهنگی و بویژه هنجارهای مذهبی بوده است. در مقایسه با پیشینه پژوهش‌هایی که صورت گرفت علاوه بر اثرات مثبتی که گردشگری بالاخص بر روی مقوله‌های اقتصادی داشته بنظر می‌رسد چالشهای فراگیری را در خصوص استانداردهای اجتماعی جوامع بومی ایجاد نموده است که فضای جغرافیایی جوامع را متاثر ساخت. در نهایت توسعه پایدار متوازن همسو با الگوهای بومی به معنای تغییر جهت‌گیریهای توسعه به سمت هرچه بیشتر ایجاد توازن و تعادل در مولفه‌های فضا می باشد در غیراینصورت ملمه‌های از آشفتگی‌های فضایی را در گستره و پهنه جغرافیایی ملی تجربه می‌کنیم.

با توجه به مطالب گفته شده پیشنهادهای زیر ارائه می شوند:

نظارت و اجرای قوانین بخصوص در رابطه با تغییر کاربری‌ها و حفظ چشم اندازهای روستایی
 پرهیز از تبدیل مکانهای غیرگردشگری به مکانهای گردشگری
 توجه به ساختار اجتماعی و بن‌مایه‌های ارزشی جامعه میزبان به منظور برنامه‌ریزی و سیاستگذاری
 مدیریت و برنامه‌ریزی اصولی منطبق با جامعه بومی و ساختارهای فضایی

تقدیر و تشکر

این پژوهش مستخرج از طرح پسا دکتري در دانشگاه رازی بوده است.

منابع

- ادبی ممقانی، محمد. خانی، فضیله. سجاسی قیداری، حمدالله. فرخی، سعیده. (۱۳۹۳). ارزیابی اثرات توسعه گردشگری فرهنگ محور در تغییرات اجتماعی- فرهنگی مقاصد روستایی، مطالعه موردی: بخش کن، دهستان سولقان. *برنامه‌ریزی فضایی*، ۴ (۲)، ۵۵-۷۸. [dor: 20.1001.1.22287485.1393.4.2.4.0](https://doi.org/10.1001.1.22287485.1393.4.2.4.0)
- اردکانی، سعید. (۱۳۸۲). کاربرد مفاهیم چرخه عمرگردشگری و ظرفیت تحمل‌پذیری در توسعه گردشگری، *فصلنامه مطالعات جهانگردی*، شماره ۲، صص ۴۹-۶۶. [dor: 20.1001.1.23223294.1382.1.2.3.1](https://doi.org/10.1001.1.23223294.1382.1.2.3.1)
- امینی، عباس. بختی، سمیرا. بابا جمالی، فرهاد. (۱۳۹۴). ارزیابی نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق روستایی. *مطالعات مدیریت گردشگری*، ۱۰ (۳۰)، ۱۰۶-۷۷. [Dor: 20.1001.1.23223294.1394.10.30.4.3](https://doi.org/10.1001.1.23223294.1394.10.30.4.3)
- بمانیان، محمدرضا. محمودی نژاد، هادی. (۱۳۸۸). *مبانی برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری روستایی*. تهران: انتشارات هله.
- بهشتی‌راد، ساناز. ملک، نیلوفر. (۱۳۹۵). *بررسی عوامل موثر بر هویت مکان در یک فضای آموزشی*. کنفرانس ملی چالش‌های معاصر در معماری، منظر و شهرسازی. صص ۲۰-۲۲. <https://en.civilica.com/doc/530462>
- تقدیسی، احمد. تقوایی، مسعود. پیری، سیامک. (۱۳۹۱). تحلیلی بر نگرش جامعه میزبان به اثرات اجتماعی- فرهنگی گردشگری شهرستان دالاهو. *برنامه‌ریزی فضایی*، ۲ (۱)، ۱۲۱-۱۴۰. [dor: 20.1001.1.22287485.1391.2.1.7.7](https://doi.org/10.1001.1.22287485.1391.2.1.7.7)
- تکیه‌خواه، ج. خلیلی، ز. (۱۳۹۳). *برنامه‌ریزی کاهش اثرات منفی زیست محیطی جهت توسعه پارک جنگلی آبیدر*، دومین همایش ملی دانشجویی علوم جنگل. انجمن علمی دانشجویی جنگلداری دانشگاه تهران. صص ۴. <https://civilica.com/doc/278476>
- حافظ نیا، محمدرضا. کاویانی راد، مراد. (۱۳۹۳). *فلسفه جغرافیای سیاسی*. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- رهبری، مهدی. (۱۳۸۴). *گردشگری و توسعه پایدار*، در مجموعه مقاله‌های اولین همایش سراسری نقش صنعت گردشگری در توسعه مازندران. تهران: نشر رسانه. صص ۱۷۵.
- شاکری، ر. (۱۳۸۳). *مطالعه و تدوین راهنمای ارزیابی پیامدهای زیست محیطی طرح‌های توسعه گردشگری*. تهران: تربیت مدرس.
- ضیایی، م. میرزایی ر. (۱۳۸۶). *واژگان تخصصی فراغت*. گردشگری و هتلداری. تهران: ترمه.
- قدمی، مصطفی. غلامیان‌بایی، محمد. (۱۳۹۳). *اثرات گردشگری: پیامدها، چهارچوب‌ها و سیاست‌ها*. تهران: نشر مهکامه.
- میسون، پیترو. (۱۳۹۰). *گردشگری: اثرات، برنامه‌ریزی و مدیریت*. (ترجمه روزبه میرزایی و پونه ترابیان). تهران: انتشارات نرمة.
- Ap,J.(1990).Residents perceptions ,Research on the social impacts of tourism. *Annals of tourism research*,17:610-616. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(92\)90060-3](https://doi.org/10.1016/0160-7383(92)90060-3)
- Barre, H. (1996). *Culture, tourism, development: crucial issues for the XXIst century*. Paris: UNESCO.
- Beeton, s. (2006). *Community development through tourism*. Collingwood, land links press.
- Blackwell publishing Ltd.512. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(92\)90060-3](https://doi.org/10.1016/0160-7383(92)90060-3)

- Chen, P.-t.(2001) .*Distribution of tourism economic impact:An application* Communication, 15(1), 33-46.
<https://doi.org/10.1504/IJTP.2010.034206>
- Gartner,W.(2006).*Planning and management of lake destination development: Lake gateways in innesota*,
 In: Hall, C.Michael., Harkonen, T.(Editors), *Lake Tourism: An Integrated Approach to Lacustrine Tourism Systems*, Channel View Publications.153.
- Goeldner, C. R., & Ritchie, J. R. B. (2003). *Tourism Principles, practices, Philosophies*. John Wiley & Sons, Canada.85.
- Gursoy .D.Jorowski.C.Uysal.M.(2002).Resident Attitudes:A Structural Modeling Approach, *Annals of Tourism Research*,31(3):495-516.[https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00028-7](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00028-7)
- Alkorish,A.,Jenkins, C. L .(1997) .*An introduction to tourism* .Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Kim,K.(2002).The effects of Tourism Impacts Upon Quality of life of residents in the Community,*Virginia Polytechnic Institute and State University*,Blacksburg,VA.172
<https://doi.org/10.3889/oamjms.2021.5966>
- King,B.,Pizam,A.,Milam,A. (1993).Social Impacts of Tourism:Host Perceptions.*Annals of Annals of Tourism Research*, Volume 20, Issue 4, 650-665 [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(93\)90089-L](https://doi.org/10.1016/0160-7383(93)90089-L)
- Neidig,A.H.(2006).*Rural Leaders perception of tourism development in Sat Juan County,Utah*
- Proshansky, H. M., Fabian, A.K., & Kaminoff, R. (1983). Place-identity: Physical world socialization of the self, *Journal of Environmental Psychology*, Volume 3, Issue 1, March–December, 57-83
[https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(83\)80021-8](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(83)80021-8)
- Sheikhi, A. R. (2015). Tourism impacts in a multiethnic society: The case of Baluchis in Iran. *Tourism Culture & social ization of the self. Journal of Environmental Psychology*. 3 (3): 57-83
<https://doi.org/10.3727/109830415X14339495039414>
- Swarbrooke, J. (1999). Sustainable Tourism Management, CAB *International (CABI). Tourism Research*,20:650-665. <https://doi.org/10.1079/9780851993140.0000>
- Weaver, D.(2012).*Sustainable Tourism*, New York: Routledge.39-42.
- Weaver,D.(2004).*Tourism and the elusive paradigm of sustainable development*, Book Editor(s):Alan A. Lew, C. Michael Hall, Allan M. Williams. <https://doi.org/10.1002/9780470752272.ch41>

How to cite this article:

fiei, M., Azmi, A. (2022). The Impact of Tourism on the Transformation of Geographical Spatial Relations (Case study of the Target Villages of Tourism in Taleghan). *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 17(1), 77-88.

ارجا به این مقاله:

رفیعی، معصومه؛ عزمی، آئیز. (۱۴۰۱). تاثیر گردشگری در دگرگونی مناسبات فضای جغرافیایی (مورد مطالعه روستاهای هدف گردشگری طالقان). فصلنامه مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی، ۱۷ (۱)، ۷۷-۸۸.